

SZÉKELY-UDVARHELY

AZ UDVARHELYMEGYEI FÜGGETLENSÉGI ÉS 48-AS KOSSUTH-PÁRT LAPJA

Megjelen hetenkint kétszer: vasárnap és csütörtökön.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér. Községek, papok, gazdasági egyletti tagok és községi előjárók egész évre 8 K, tanítók, községi és körjegyzők szintén egész évre 7 koronáért kapják.

Telefon

Egy példány 10 fillér.

Telefon

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

BETEGH PÁL

SZÉPIROD. FŐMUNKATÁRS: **FÜLEI SZÁNTÓ LAJOS**

SZERKESZTŐSÉG és KIADÓHIVATAL:

Kossuth Lajos utca 31. szám, hova a kéziratok, hirdetések és előfizetések küldendők.

Apróhirdetések szavankint 4 fillér-, vastagabb betűvel 8 fillérért más hirdetések olcsó árszabás szerint. Nyit-tér sora 1 K.

M. kir. postatakarékpénztári cseque-számla 10.489. szám.

Gazdasági kérdés — nem politika!

Irta: **Dr Bródy Ernő**
orsz. képviselő.

Abban a mozgalomban, mely az országban megindult a magyar ipar felvirágoztatására, a magyar társadalomra és a magyar ipar és kereskedelemre nagy jelentőségű szerep vár.

Evtizedek óta be kellett törödni abba a ténybe, hogy a magyar állam politizált akkor, mikor a magyar ipar és kereskedelem érdekeiről van szó.

A közjogi kapcsolat, mely Magyarország és Ausztria között fennáll, a gazdasági kérdést politikai kérdéssé játszotta át és fejlődött az a természetellenes helyzet, hogy a magyar állam nem azt nézte, mit kell tennie a magyar ipar megerősítése érdekében, hanem azt kérdezte: mit szól ehhez Ausztria? A vámterület közösségének fentartása lett az a bálvány, a melyet a magyar állam életének intézői körül imádtak. — Mondhatnám azt is, hogy messerségesen elnyomtak minden törekvést, mely a magyar ipar felvirágoztatását célozta, de ha ezt nem is mondom, annyi bizonyos, hogy megátalkodott merev passiv rezisztenciával néztek az „osztrák“ ipar elbizakodott gögös térfoglalását, a hazai kézmű- és háziiparnak végegyen-gülésben való haldoklását, az iparosok és kereskedők tönkre tételét, elszegényedését, bukását.

Miért politikai kérdés az, hogy Magyarországon cserezzon a timár, gyatuljon az asztalos, fonjanak a szövöszekeken?

Miért politikai kérdés az, hogy füstölögjenek a gyárkémények? Mi köze a politikának ahhoz, hogy a magyar iparos milyen anyaggal, szerszámmal dolgozik és milyen portékát ad a fogyasztó kezébe a kereskedő?

Viszont miért dolgozzék a szürszabó, a takács, a csizmadia, mikor vevőjéhez betoppan a mézesszáju osztrák vigéc s az idegen cafatot olcsóbban kínálja.

A gazdasági önállóság természetzerű feltétele az állami létnek. Tizedrangú operette-átlamok is önállóan rendezkednek be és maguk alkotják meg vám-tarifáikat. Még Szerbia is önálló! Magyarország pedig az osztrákok rabszolgája.

A törvényhozási szervezetnek kellett összeroppanni és az al-

kotmánynak kellett rombadölnie, hogy felismerhetővé legyen az örök igazság: Állítsuk fel a vámsorompókat a magyar iparért!

Ámde a magyar államtól nincs remélni valónk, jöjjön helyére a társadalom felbuzdítása és fogadalmá. A magyar társadalom alkossa meg az önálló vámterületet. Törvény nélkül és vám nélkül a lelkekben állítsuk fel a vámsorompókat. Ennek a tarifának csak egy tétele van: magyar iparcikket adunk el és magyar árut vásárolunk. A forgalomba csak honi gyártmány kerüljön, a kereskedő ne tartson külföldi portékát, a fogyasztó ne vegyen idegen ringy-rongyot s az iparos ne dolgozzék külföldi nyers anyaggal.

A magyar társadalom most kimondta: idáig nem töröttünk azzal, hogy magyar árut veszünk-e, de ezen túl csak honi termékeket vásárolunk. A lenézett magyar árut fogják ezentúl keresni — a kereskedőkön és iparosokon mulik, hogy meg is találják. Ha a kereskedők és iparosok rétegének minden egyes tagja tudatára jö annak, hogy boldogulásának kulcsát önmaga tartja a kezében, ha az egyéni sérelmeket alárendeli az egyetemes köz érdekének és egy nagy, impozáns munka-képes testület visszhangozza örömmel a társadalom szózatát: a földből fognak kinőni a vámsorompók és az égből lesujtani a vilámok, a melyek agyoncsapják a közös vámterületet és talpra állítják a magyar ipart.

A politikai helyzetről.

* **Söpörgetés.** A vármegyei tisztviselők tiszteletreméltó orsz. egyesülete választmányi, illetve közgyűlést tartott A gyűlésnek nagy fontosságot adott azon körülmény, hogy az egyesületből egyhangulag hozott határozattal kisöpörte, kicsapta mind azokat, akik a darabont-kormánytól tisztséget vállaltak — önző érdekből. A választmány és közgyűlés kizárta a következő darabont-alakokat: Nagy László volt szatmári alispánt, aki Szatmár vármegyében főispánságot, majd királyi biztosságot vállalt, Csapó Loránt volt pomázi főszolgabíró, aki Rudnay alatt alispán állást fogadott el, Baditz Zoltán volt sopronmegyei főjegyzőt, aki főispánságot vállalt, Schmidt Dezső volt abaujmegyei szolgabíró, az abauji tisztikar egyedüli árulóját, Kazay László volt borsodmegyei aljegyzőt, aki alispánságot vállalt Zemplénben, Farkas László

volt csanádmegyei árvaszéki elnököt, Barna Sándor volt csanádi árvaszéki ülnököt és Földesi János volt csanádi árvaszéki ülnököt, akik Cseresnyés megyefőnök szolgálatába szegődtek, R. Szabó Mihály volt esztergommegyei főjegyzőt, aki Hontban vállalt főispánságot, Antal Lajos volt pestmegyei aljegyzőt, Hindy Kálmán volt pestmegyei árvaszéki ülnököt, Almási Károly volt kalocsai szolgabíró és Baross József közigazgatási gyakornokot, akik Rudnay alatt magasabb állásra való helyettesítést, illetve kinevezést fogadtak el, azután Erődy Sándor volt marostordai szolgabíró, aki Vozáry kir. biztostól fogadott el magasabb állásra szóló kinevezést és végül Páris Gábor nyugalmazott volt aradmegyei főszolgabíró, aki alispánságot vállalt Abaujban. Egy szavazattal valamennyi több szavazattal szemben kizárta még a választmány az egyesületi tagok sorából: Dubraviczky László volt pestmegyei tiszteletbeli főjegyzőt is és egyben kimondta a választmány, hogy a szatmármegyei tisztikar azon tagjai, akik kinevezést elfogadtak — Nagy László kivételével — ismeretesen nem lévén, azoknak az egyesületi kötelek-ből való kirekesztése tekintetében a választmány legközelebbi ülésén fog határozni. Reméljük, hogy akkor a derék vezetőség kiterjeszti majd figyelmét azokra is, akik — ha épen kinevezést nem fogadtak is el, de a megyefőnököknek legkészségesebben tették a szolgálatot, hogy ugynevezett „beiktatásuk“ meg ne hiúsuljon. Ilyen alakok sokan vannak. Ezeket is meg kell bélyegezni, hadd ismerjünk reájok mindenkor a kartársaik által ütött szegénybélyegről. Hiszen az ilyenek alattomosan, tolvajmódon a leggyalázatosabb áruló szerepet töltötték be. Méltóak tehát legalább annyira, hogy nevüket kartársaik a szegénytáblára jegyezzék. Mert a mennyire ismerni véljük őket, majd évek múltán, arra is képesek lesznek, hogy önmaguknak vindikálják a nemzeti küzdelem sikerét és a „szemét-nép“ kidobását. Hiszen már most is el-elfeledkeznek szegényletes szereplésükről, mert hát a darabont-idő alatt és azelőtt annyira megvastagodott bőrük, hogy holmi „gyengébb“ vesszőcsapásokat csak — vakarásnak képzelnek. Fel kell ébreszteni az öntudatot bennök, mert tévelyegnek és még nemsokára szükség lehet a becsületés tisztviselők rendithetlen hazafiságára. El a jobbra-balra kalandozó szegyénte- nekkel! Menjenek osztrák testvéreikhez a haza ellenségei! Ne itélkez-hessék a tisztességes hazafiak fölött tisztességtelen kalandor!...

* **Dr Sebest Dénes** országgyűlési képviselőt királyi ítélőtáblai bírónak nevezte ki a király s e minőségében az igazságügyminiszterumba osztják be, ahol az erdélyrészi ügyek vezetője lesz. Maros-Vásárhelyen tehát megürült egy mandátum. melynek gazdája igazi lelkesedéssel töltötte be honatyai tisztét akkor is, mikor képviselő nem volt. Igen lényeges dolog, hogy helyére valódi munkaerő kerüljön; olyan ember, aki gyakorlatból ismeri egy székelyföldi képviselő hivatását, sőt nemcsak tudja ezt, hanem becsületos lelkiismerettel szolgálja is hazarészünk előhaladását. Nagyságos ur nálunk elég van; talán több is a kellelénél. A székely főváros közönsége, reméljük — nem fogja szaporítani a címre vágyódó, de minden közérdekű produktív munkától irtózó Nagyságos urak számát. Olyan képviselőt választ, akinek tevékenységére az egész Székelyföld büszke legyen.

Kereskedő és iparos ember kevés van az országgyűlésen. — Nagy szükségét érezzük az e körbe tartozó eszmék hathatós propagálásának a legilletékesebb forum előtt. Szakáts Péter kereskedelmi és iparkamarai titkár közel egy emberöltőn át tanulmányozta székelyföldi viszonyainkat. Tudja, hogy a Székelyföldön az ipart és kereskedelmet föl kell támasztani már-már a sir szélére jutott halottaiból. Vegyék tekintetbe azt is, hogy Maros-Vásárhely kereskedelme és ipara az ő lankadatlan munkásságának sokat, igen sokat köszönhet. Adjanak alkalmat, hogy székely szíve, kitartó honszeretete érvényesüljön a magyar képviselőházban. Okuk nem lesz megbánni. Az egész Székelyföld érdeke kívánja, hogy Maros-Vásárhely jó példát adjon városainknak. Ha mi magunk nem teszünk iparunk és kereskedelmünk érdekében, kitől várjuk a segítséget?..

* **Csikvármegye főispáni székébe** Kállay Ubul főispánt hetfőn nagy ünnepséggel iktatták be székely testvéreink. Ez alkalomból vármegyénk főispánja is táviratilag üdvözölte új kartársát, akinek nagy földadata van a szomszédos vármegyében. Főispánunk reumatikus bántalmái miatt — az ünnepségen megjelenni nem tudott. E helyett azonban következőleg üdvözölte:

„Fogadd üdvözlőmet. Nehéz munkához erőt és kitartást kívánok.

Ugron Ákos.

Különben a beiktatás 11 órakor történt meg és a törvényhatóság nevében Becze Antal alispán üdvözölte Kállay Ubul főispánt, aki nagy tetszéssel fogadott székfoglaló beszédében válaszolt. D. u. 2 órakor 400 teritékes ebéd, este pedig fényes táncmulatság volt.

* **A főispánok karhatalmát,** melyre a közelmúlt abszolútista kormány rendeletével Kristóffy József fejosította volt az akkori megyefőnököket, Gróf Andrássy Gyula belügyminiszter két rendelettel megszüntette. Egyiket az ország valamennyi csendőrpáncsnoksága, másikat pedig a honvédelmi miniszterium kapta meg.

* Az országgyűlés elég gyors tempóban tárgyalja le az egyes miniszteriumok tárcáját érdeklő folyó évi költségvetést. Eddig a közoktatásügyi és igazságügyi tárca költségvetését tárgyalták le, amelyek után a földművelésügyi költségvetést veszik sorra. Az igazságügyi tárca költségvetésénél Polónyi Géza kijelentette, hogy maga is belátja a sajtótörvény revíziójának szükségességét és e célból mihamarább szaktanácskozást hív egybe. A tegnapi ülésen elnöki előterjesztések, indítványok és interpellációk felolvasása, valamint a földművelésügyi költségvetés tárgyalása volt napirenden.

Iparban a jövőnk.

II.

Iparra gyermekeinkkel!

A szülői kebelnek legdrágább kincse: gyermeke. Ennek élete fölött öröködik a bölcsőtől a sirig az édes jó anya, ennek jövőjeért fáradoz, végzi nehéz munkáját az édes atya. Mennyi álmatlan éjszakát szerez, hányszor fogja el aggodalom a jó szülők szívét, vajjon sikerül-e gyermekükből becsületes, munkaszerető jó embert nevelni? Olyan embert, a ki akár kezével, akár pedig eszével dolgozzék is, képes legyen egy önmagának, mint a társadalomnak javát munkálni.

Valóban sok gondot okoz a gyermeke boldogságáért élni-halni tudó szülőnek, hogy tulajdonképpen melyik is lenne a legjobb út, a legbiztosabb irány, amelyen gyermeke haladva, egy olyan pályához juthat, ahol magának megelégedett, boldog életet biztosíthat; amely pályán, ha hajlamai vezették arra, tisztességes megélhetést, tisztességes nevet vihat ki magának.

A tudományos pályára készülők már vannak elegenden. Boldog-boldog-talan itt keresi boldogulását. Keresi mondom, de nézzük csak, hányan érik el?... Most a tehetség hiánya, majd a szülők szegénysége és a családi életben beállott különféle csapások, hányszor nem gátolják meg éppen akkor az ifjút a tovább-tovább haladásban, midőn már előtte a boldogulásnak csaknem minden útja zárva volt. Igazán sok ifju embernek,

különösen a szegényebb sorsuaknak, akik a tudományos pályára szánták magukat, — az élete hasonlít ama hajóhoz, amely éppen akkor jut zátonyra, vagy a melyet a tenger hullámai éppen akkor roncsolnak szét, midőn már-már közeledik a célhoz. Ily esetekben az ifju szívének mennyi édes reménye, a szülői kebelnek mennyi gondosan épült reménye semmisült meg egyszerre.

Azért édes jó szülő, aki gyermekeid boldogságában keresed fel boldogságodat, tedd a kezedet a szivedre s lelked mély megfontolásával válassz meg a pályát, amelyre gyermekedet szántad.

Figyeld meg már kiskorától kezdve gyermekeid lelki életét. Hallgass meg szívök dobbanását, kísérd figyelemmel hajlamait. A gondviselő Isten a szerető szülőknél nem késik újmutatásával. Biztosan kijelöli az irányt, amelyen haladva — szülői lelkednek legnagyobb öröme — gyermekeid jövőjének biztos alapját rakhatod le.

Nagyraagyás sohase vezéreljen. Bizonyos, hogy aki nagyot markol, keveset fog. Kicsiny kört keress, a melyben gyermekednek munkálkodnia kell s ha Istentől gyermeked szép tehetségekkel van megáldva, a zsenialitás utat tör magának.

Láttuk, hogy a tulipános láda festésétől a „Krisztus Pilátus előtt“-ig hosszú, küzdelemteljes az út, de nem megközelíthetetlen.

Ma, midőn kesergő szívvel látjuk, hogy a tudományos pályára szánt gyermekünk, a kiért annyit fáradoztunk, a kiért feláldoztuk vagyonunkat, a kiért többi gyermekeink szájából elvontuk a falatot s még sem jut álláshoz, hanem mint végzett ember is már-már kiaszott pénzeszerszényünkre szorul: valóban intő példa arra, hogy már elég volt az urhatalomságból s h. y iparra gyermekeinkkel. Rövid idő alatt, kevés költséggel nevelhetünk gyermekeinkből embert a szó legnemesebb értelmében, akinek bár sokat kell izzadnia, de izzadásának jutalma elmaradhatatlanul a tiszta öntudat, nemesen érző szív és a becsületesen gondolkodó lélek.

Kicsiny ugy-e bár a kör, a melyben az iparos ember él?

Mindenkinek az élete ragyogó nap nem lehet, hogy az egész mindenséget bevilágíthassa. Elégedjünk meg azzal, ha gyermekeük kis, szerény munkakörben élve, becsülettel, lelkesedéssel tölti be hivatását. A tudós fejek csak a tervrajzát készítik meg a hatalmas, monumentális épületnek, mely akár a világ végéig papíron maradna, ha a munkás kezek, az ipar emberei föl nem emelik azt.

Innen aztán nemzetünk szelid jövőjét is hiába tervezgetjük, hiába okoskodunk, ha arra való iparos nemzedékkel ipart nem teremtünk. Elhanyagolt iparunk föllendítésére, ha jó magyaroknak valljuk magunkat, szánjuk oda gyermekeink testi és lelki erőit. A mult legyen példa most, hogy a tudományos pályán, éppen a tulipánok folytán, ifjainknak mily nehéz a boldogulása s így aristocraticus gondolkodás módunkkal, mint vontuk el ifjuságunkat az iparos pályától, a hol pedig a testi és lelki épség, a munkakedv vagyont biztosít, kedvessé teszi az életet.

Az államtól oly nagy áldozattal fenntartott ipari szakiskoláinkban az út és mód meg van arra adva, hogy a szülők rövid idő alatt, ugyszólván ingyen juttassák gyermeküket kenyérkeresethez. Miért kéne a szülők ezen iskolába adni gyermekeiket...?

Talán csak nem azért, mert rangukon alólinak tartják azt, hogy gyermekükből egy tisztességes iparos váljék...?

Ha így volna, bizony csak sajnálnunk kellene különben minden jóra és nemesre fogékony népünk gondolkodás módját.

Spaller József.

KÜLÖNFÉLÉK.

Kóborlások.

II.

A fa pezsgővé válik.

Tagadhatatlan tény, hogy a székely évszázadokon át a fával küzdött, ebből kellett kicsikarnia lakóhelyét, szántóföldjeinek java részét. Röviden

kifejezve: mindig irtott. És e folytonos küzdelem bizonyos ellenszenvet fejlesztett ki benne; mintha csak ellenségét látná: pusztította, ölte.

Sőt e helyzetből kifolyólag majdnem egy barbárvonás alakult ki jellemében: az újabb ültetéseket és díszítéseket az utak és terek mentén valóságos rombolja. Ezt a sokak előtt kimagyarázhatatlan, de történelmileg kifejldött ellenszenvet használták fel ügyes alkuszok. Akkor vették meg pár koronával az erdő-arányjogokat, mikor az a székely előtt semmit sem ért. Ma pedig az arányosítások bekövetkeztével a tizezer holdakra menő erdő eladások a Székelyföld egyes részeit valósággal fúlasztják bele a pénzbe. Megtörtént, hogy udvarhelyi iparosok Gyergyóban csak azért nem tudtak vásárt csinálni, mert az ezres bankótából visszaadni nem voltak képesek. Azonban ezek nagyon komoly dolgok!...

Kóborlásaim közben betértem Gyergyó metropolisának „Népkert“-jébe. Hiszen csak itt nyilvánulhat igazán a néplélek! Mindjárt egy kellemes tapasztalásban volt részem: Udvarhely tetemesen hozzájárul Gyergyó haladásához. Udvarhelyről kimustrált festett arcu Hébéék emelték a hangulatot. Fehér harisnyás székely legények mulattak. Leány az ölben, dal az ajkon, habzó, mámorító pezsgő a pohárban; folyik a nedű, ázik az asztal. Éljen az élet! Mulatság végén az ifju székely Don Juan elegáns nemtörődomséggel fizette ki 300 koronás tartozását.

Hazamenet találkozik józan barátjaival, akik szent irigységgel emlegetik ennek boldog helyzetét, mire a mi emberünk még mindig elegáns orrhagyon torkolja le: „Bolond beszéd! Ezt is megunja az ember.“ Ámde azért szívesen invitálja őket — ha már nincs a faluvégi korcsmában pezsgő — néhány decj pálinkára. Pajtásai azonban akkorra akarják halasztani, ha majd kijózanodik. „Soká lesz az öcsém“ válaszolja és büszkén hajt tovább.

Mikor e jelenségek felett barátainak beszélgettem, ök szomorú

A „SEKELY-UDVARHELY“ TÁRCÁJA.

A székelyek reáltörténete 1562—1691-ig.

Irtá: Connert János, ford. Balásy Dénes. (47. folytatás.)

A szabadosoknak a nemesség eleni eme haragját fölhasználták a jobb módu lófők, hogy az általános bomlás-zavarodásban jobbágyokat szerezzenek magoknak. Hogy ez sikerrel járt, bizonyítják uzoni Béli Kelemen, háromszéki kapitány panasza. Háromszéken ugyanis a szabad székelyek nem akarták magok közt túrni a nemesek jobbágyait. Levagdadják mind őket, mondották, ha szolgálni merészkednek és fenyegetőztek, hogy a fejedelem halálakor a nemeseket fölprítják mind, sőt Béli Ferencet már meg is ölték. Vannak lófők mondja Béli, a kiknek több székely jobbágyaik vannak, mint neki és csak kevés vagy tán egy sincs is közöttük, a kik jobbágyot nem szereztek volna s azokat Mihály vajda betörése óta birtokukban nem tartanak. Miért becsmerlik hát a fejedelemtől a lófők a szabad székelyből lett régi nemeseket? Kérde Béli. Azért feleli Béli, mert azoknak jobbágyai nálunk vannak és jól meghíztak tőlünk a ló-

fők. Ha ez nem bizonyulna igaznak, akkor tegye le ő felsége hivatalából őt és büntesse halállal. A háromszéki jobbágybirtokosokról, sajnos! nincs lista számunkra, de van udvarhelyszéki lista, mely oldalvást megerősíti Béli állítását és itt csakugyan több lófő lett ezidőt jobbagyirtokos. Innét 200 jobbagyirtokos közül 1627-ben csak 79 tartozott a nemesi rendbe, ellenben 121 a lófő rendbe, utóbbiakból is azonban csak 96-nak volt egy-egy, a többinek pedig csak 2—4 jobbágya. Ha meggondoljuk, hogy a zsellérek nincsenek ezek közé számítva, akkor az udvarhelyszéki lófők jobbágyait ebben az időben nagyobb számúnak kell tartanunk, mint 1601 előtt volt, még nagyobbnak a háromszékiekét, mert ott Béli tudósítása szerint is a lófők jobb lábbon álltak, mint a többi székelyben. Hogy a lófők között volt soké hitvány gazda is, levitézlett ember, kik a jobbágy állapot felé dőltingeztek, megérthető, ha arra gondolunk, hogy a következő időkben általán sok darabontot, sőt jobbágyot is tettek meg lófőnek, mert közülök sokan nem bírtak annyi vagyonnal, hogy hadba tisztességesen fölfegyverkezve mehessenek.

Az 1650 utáni háborus idők a ló-

főket is erősen megviselték. 1659-ben a székelyekre is adót vetettek, hogy a tatárfogságba esteket kiválthassák. Minthogy pedig ugy a lófők, mint darabontok közt sokan voltak, a kik adót fizetni nem tudtak, azért az országgyűlés ezeknek megengedte, hogy az adó erejéig másoknak „elkőssék magokat, azaz: kölcsönözhetek pénzt valakitől az adóösszeg erejéig s ezért aztán a hitelezőkhöz beszegődhetek jobbágyoknak. Ha pedig az adósságot nem tudták visszafizetni, akkor nekik esztendőnként a jobbágyszolgáltatásra egy forint volt felszámítható. Mindazáltal a jobbágyságba menés bármely okból is szigoruan meg volt tiltva s ha lófő vagy darabont annak ellenére cselekedett mégis, akkor elkötését semmisnek nyilvánították. Már 1664-ben keservesen panaszkodnak az adószedők, hogy a székelyek fizetni-nem tudnak s hogy a Székelyföldön mind nagyobb lesz a kivándorlás.

Ezek szerint a 17. században a lófőknek csak kicsiny része állott jobban anyagilag, mint a 16. században, viszont a többség a súlyos haditerhek és a török-tatár pusztítások következtében mind szegényebb lett. Ebből magyarázható meg, hogy a lófők a 17. században ren-

dileg darabontokhoz közelébb állottak, mint a nemesekhez. A nemesi predikatum nem ritka ugyan az oklevelekben, így pl. 1668-ban is lófő nemességről van szó, ez azonban nem sokat jelent, mert nevezik a darabontokat is nemeseknek, a mennyiben ez a cím minden szabad székelyt megilletett, mert hiszen nemesi szabadságokat élveztek és fegyverrel szolgáltak. De hát nemeseknek vármegyei értelemben ettől fogva és alapjában véve mégis csak a régi főnépek tekinthetők és a nemeslévéllel ebbe a rendbe emelt ugynevezett ármálisták, a fegyveres szolgálat terén nemesítettek. A székely széki lófők kezdenek elkülönülni a vármegyei szabásu nemesektől formailag abban, hogy nekik is, mint a darabontoknak, cimerek nem volt. Ebből a korszakból nincs egyetlen eset, mikor egy székelynek, a kit a lófők rendjébe tettek, nemességi címert adtak volna. Ősi módon nem is a cím és forma volt a döntő, hanem döntő volt a lényeg, vagyis a vagyon, az adómentesség és a fegyverfoghatóság. A lófők mindennemű adómentességéről gyakran van szó, de cimere adományozásról a lófők részére soha.

(Folyt. köv.)

mosollyal felették, hogy ez még a szolidabb fajtájú eset. Bizony uszik a vagyon a székely lábai alól. És néhány év múlva? . . . Vigasztalásul megmutatták a libapásztor, aki napernyő alatt terelgette nyáját.

Ezt tinektek csak példakép mondom!

Tovis.

— **A kormány és az erdélyrészi kiállítás.** Darányi Ignác földm. miniszter az idei szeptember elején tartandó kolozsvári országos állat- és gépkészítést az eddigi erdélyrészi kiállításoknál jóval nagyobb támogatásban részesítette úgy, hogy már csak a díjakok jóval nagyobb száma és összege is eklatáns bizonyítékát képezi ezen már közel három évtized óta rendszeresített erdélyi országos kiállítások jelentőségének és fontosságának. A kiállítás állatosztálya az eddigi bejelentések szerint másfélszer oly népes lesz, mint az előző 1903. évi. A géposztályra idáig 68 bejelentés történt.

— **Tanulmányut.** Kalicza Erzsébet festőiskolai növendék, akit pár évvel ezelőtt vármegyénk akkori főispánjának ajánlása mellett vettek föl az állami festőiskolába, most külföldi tanulmányuton van. Előbb Bécsbe, majd Prágába fordult meg. Tegnap pedig Drezdába indult növendéktársaival. A művészi érzékkel és hajlamokkal bíró festő pályáján oly kiváló szorgalommal haladt előre, hogy ezuttal, mint állami ösztöndíjas teheti meg külföldi tanulmányutját. Mult évben itthon nyaralt és városunkból igen szép részleteket örökölt meg festő-csodáival.

— **A kereskedelmi miniszterium új műszaki szakosztálya.** A kereskedelmi miniszter az ipari és kereskedelmi szakosztályokba eddig elszórt technikai személyzetet egy ipari műszaki osztálylává egyesítette, melynek ügykörébe a gyáralapítások, vám- és kereskedelempolitikai ügyekben technikai szempontból való közreműködés stb. tartozik. Az osztály vezetésével Edvi Illés Aladár, felsőipari iskolai igazgatót bízták meg.

— **Maros-Vásárhely** a közelebbi időben nagy fejlődésnek indult. Szébbnél szébb épületek emelkedtek s még mindig foly a lázas építkezés. Gyönyörű piacterét aszfalt burkolattal látják el. Ez a munkálat most van folyamatban. Igen előkelő hely lett a László György étkezője is, hol pár évvel előbb egy kis vendégfogadó volt. Most fővárosi színvonalon álló, nagyszabású épület díszleg helyén s valóban meglepő haladást mutat az egész város képe. Dr. Bernády polgármester annyira buzgólkodik e téren, hogy néha még maga is az építők mellé áll és szorgalmasan vágja a földet. Jól mondja a közmondás, hogy a milyen a pásztor, olyan a nyáj. Alkalmazható a vezetők mindegyikére és így a városokéra is ezen mondás: Milyen a polgármester, olyan a város. . .

— **Jutalomdíjak — életmentésért.** A belügyminiszter Nagy György kadiacsfalvi lakosnak, aki folyó évi május hóban saját életének kockázatásával három emberéletet mentett meg a Nagyküküllőbe való belefúlástól 157 K 50 fillért; Dömös Lajos körispataki lakosnak pedig

egy emberélet megmentéséért 52 K 50 fillért utalványozott.

— **Iparosok segélyezése.** A székelyföldi kereskedelmi és iparkamara Maros-Vásárhelyt mostanában inkább felénk fordította figyelmét és a vármegyénkből hozzá folyamodók ügyeit is jóakaró pártolásban részesíti. Most özv. Virág Bálintné kapta meg kamaránk ajánlása folytán a Goldberger-fele 300 koronás ösztöndíjat. Különbösen a kamara általában igyekszik érdekeinket fölkarolni, de a legnagyobb baj onnan van, hogy iparosaink szervezkedve nincsenek és így ohajtásaikat a kamara minden esetben nem tudhatja. Mert hát írva vagyon, hogy: néma gyermeknek még a legszeretőbb anyja sem érti a szavát.

— **A magán laboratóriumok szakvéleménye.** A földmívelésügyi miniszter rendelkezéssel kimondta, hogy a belügyminiszter által közegészségügyi szakvizsgálatok teljesítésére feljogosított magán laboratóriumok vegyelemzési szakvéleménye az 1891. XLVI t.-c. határozmányai szerint büntetendő terményhamisítási kihágások megállapítására, bizonyító erővel nem bír.

— **Heves Béla** szintársulata hétfőn este zárta be a nyári színi évadot Marosvásárhelyen, hova városunkból ment volt. Heves december közepén megy ismét vissza Vásárhelyre.

— **Siófokon** — mint onnan értesítenek — az idén roppant kevés vendég van. Ezernél több lakás üres. Az idő hűvös.

— **A meszesgödörbe fútt** a hó 16-án Barabás Sándorné Rebeka nevű 2 éves leánykája. A szerencsétlenség okát az anya gondatlanságában vélik fölitalni, akit ezért bíróság elé állítanak.

— **Párti üzletek végeladása.** A kereskedelmi miniszter f. évi 37,981 sz. határozatával kimondta, hogy a nem a rendes kereskedelmi árusítás keretében folytatott, hanem üzleteknek adás-vételével foglalkozó kereskedelmi üzletre az ipartörvény 52 § a szerinti végeladási engedély nem adható. Megtagadandó az ipartörvény szerinti végeladási engedély akkor is, ha a körülmények az üzlettel való teljes felhagyás szándékát nem teszik kétségtelenné.

— **Oreskovics állapota.** Mint a marosvásárhelyi „Szabadság” c. függetlenségi napilap értesít: Oreskovics Jenő rendőralapítvány állapotában hétfő óta javulás állott be; teljesen jól érzi magát. Orvosai megengedték, hogy jó ismerősei meglátogassák. Dr. Spányik József, a sebesült alkapitány apósa, aki közelebről odautazott, még mindig hüen ápolja vejét, kivel leányát is kibékítette. Dr. Spányik házat vesz nekik Vásárhelyen s talán ő maga is odaköltözik.

— **Kisgazdák állami szubvencionálása.** Egyik fővárosi újság ismételtén azt írta, hogy a földmívelésügyi kormány utasította a törvényhatóságokat, hogy írják össze a legszegényebb földmivéseket, mert kormánysegélyt akar közöttük kiosztani. Ilyen, de még legtávolabbról hasonló intézkedéseket sem tett a földmívelési kormány, amint a dolognak alaposan utána jártunk és meggyőződünk. A földmívelésügyi kormány, mint a Bud. Lev. ezt konsta-

tálja már régen támogatja a szegény földmivéseket vetőmaggal, baromfival, csemetével, a községeket tenyészállatokkal, ingyen vagy kedvezményesen áron. E tekintetben a mostani költségvetés pénzügyi bizottsági tárgyalásánál is megkérte a szokásos felhatalmazásokat. Talán ez volna az alapja az említett híresztelésnek. Annyi bizonyos, hogy a földmívelésügyi miniszter ezt a régi eljárását soha sem számította szociálpolitikai munkái közé.

— **Az E. K. E. képes folyóirata.**

A beállott utazási és furdődíszak alkalmából díszes füzet alakjában jelent meg az „Erdély” legújabb 5—6 száma, melyhez a szovátai Medvető című sikerült színes melléklet van csatolva Ürmössy Sándor Homoródkarácsonfalván lakó székely festőművésztől és 12 fénykép fölvetel és tollrajz tarkítja a runki szorosról, Tuszádfurdőről, az oláh temetők kopjafáiról, Segesvárról és Szovátáról megírt közleményeket. A vezető cikkelyben Dr. Hankó Vilmos ismert balneológusunk a tulipán jegyében hívja fel a furdöző közönség figyelmét az erdélyi furdók fölkarolására, majd Hangay Oktáv, Vischer János, Téglás István, Tanács József, Dr. Szádecky Lajos, Dr. Herrmann Antal érdekesebbnél-érdekesebb cikkelyei szolgálják országrészünk természeti szépségeinek és néprajzi sajátosságainak ismertetését és a turistakérv fokozását. A Különfélék rovatában az E. K. E. újonnan megjelent angol kalauzáról, Mátyásházi képeslevezőlapp kiállításról és a f. évi kirándulásokról, nemkülönbösen a révi osztály közgyűléséről veszünk hírt, közben pedig könyvismertetések és egyéb közérdekű apróságok foglalnak helyet a tartalmas füzet hasábjain. A kiválóan sikerült runki fényképfelvételek Dunky Elek műérzékét dicsérik. Az Erdélyt 6 korona évi tagdíj fejében ingyen kapják.

— **Elvi határozat a betegsegélyző pénztárakról.** A belügyminiszter elvi jelentőségű határozatként kimondta, hogy abban az esetben, ha valamely egyéni vállalatnak betegsegélyző pénztára van, és a vállalat átalakul részvénytársasággá, akkor ennek a jelzését a pénztár címében fel kell tüntetni és erre külön kormányhatósági jóváhagyást kell kiesszközölni.

Közbirtokossági ügyek.

A székelyföldi közbirtokosságoknak lapunk közelebbi (52-ik) számához mellékelve megküldöttük a magyar országgyűléshez intézendő emlékiratuk tervezetét. Feldoboly és Bölön (Háromszékmegeye) közbirtokossága teljes közgyűlésben a kérvény-tervezetet immár tárgyalta és ebből kifolyólag az utóbbi a következő meleg hangú levelet intézte a »Székely-Udvarhely» szerkesztőségéhez:

Tekintetes Szerkesztőség!

Hálás köszönettel fogadtuk az 52. számú lappal megérkezett kérvénytervezetet, mely az országgyűléshez lesz felküldendő. Teljes erdőbirtokossági gyűlésünkkel közöltük és pontosan felolvastuk s az abban foglaltakat változatlanul magunkévá tesszük. E nagy fontosságú

emlékiratból látjuk, hogy a tek. szerkesztőség nemcsak ígérte az erdőbirtokosságoknak, hanem ha a jószágos Isten segedelme önökkel lesz, tesznek is.

Kérjük a jó Isten segedelmét, hogy hajthassák végre ezen igen, igen fontos és nagy kérdésű, a székelységet a nyomorúságból kiszabadító ügyet.

Bölön, 1906. július 10-én.

Tisztelettel:

Kisgyörgy Miklós,
kb. pénztárnok.

Ezuttal ismételtén kérjük a báró Orbán Ottó közbirtokossági elnök és a »Székely-Udvarhely» szerkesztősége által megindított mozgalomhoz eddig csatlakozott székelyföldi összes közbirtokosságokat, hogy a megküldött kérvénytervezetet azonnal vegyék tárgyalás alá. Vitassák meg az abban foglaltakat és megjegyzéseiket velünk sürgősen közöljék. Az észrevételek legkésőbb folyó hó 20-áig a »Székely Udvarhely» szerkesztőségéhez annál is inkább beküldendők, mert a későn érkezők az idő rövidsége miatt figyelembe nem vehetők. Cím: »Székely-Udvarhely» szerkesztősége Székelyudvarhelyt, Kossuth Lajos utca 31. szám. A kérvénytervezetet csak akkor küldjék hozzánk vissza, ha azon módosítást tettek. Másféleképpen elég az egyszerű értesítés, hogy a szöveghez hozzájárulnak s azt elfogadják.

CSARNOK.

Mese a tulipános-estéről.

— Hátha megtörtént. —

(Folytatás és vége.)

Mindnyájan bajuszunk alá mosolyogtunk, csak Keszegfi, aki a legnagyobb Paduc leánynak udvarolt, az irigy mamák véleménye szerint is már komolyan, mélyedt el komoran gondolataiba és újból alkalma nyílt egy rövid fejbéli számvetést csinálni, a sok álmatlan éjen 7-felét osztogatott jussot most már legjobb esetben 8 felét osztani s belátni, hogy ha az osztó szám még sokáig szaporodik, akkor a legénykori adóságok a komoly férfi korba is be fognak nyulni.

Utunk további folyamán beigazolást nyert Csuka bácsi elejtett megjegyzése. Paducné a folyónak egy csendes öbölserű helyén valamit sugott Ráknénak — mert nálunk a rákok nemcsak orvosok és szabók — s a két jó asszony észrevétel nélkül visszamaradt a csendes öbölben.

Szegény Paduc kisasszonyok majd föld alá süllyedtek szégyenükben s egyikük, a legfiatalabb, öngyilkossági kísérletet is tett, az által, hogy a Marosból a hernyó-állomány tanulmányozása végett vizünkbe kiküldött és társaságunkhoz csatlakozott harcának, ásitás közben a szájába akart ugrani, de Csuka bácsi, ki a mama elmaradása után a lányok feletti gárdirozást — ez egyszer honorárium nélkül — elvállalta, idejekorán visszarántotta a szerencsétlent, Keszegfinek nagy dühére, ki villámgyorsan újból egy fejbéli számítást csinált az öngyilkosság sikerültének esetére.

Utunk buja füzesek között vezetett, melyeknek ingó leveleiről bőven hullott az esés közénk.

Még csak annyit, hogy Bögöznél elfogott mindnyájunkat a honfi-bánat a közelmúlt politikai viszonyai és vezető emberei iránt és a vizet hatalmasan felzavartuk.

A már fáradtan pihető keblek új erőt nyertek, a mint elhagyva Bikafalvát és Boldogfalvát, megpillantottuk az ünnepelni készülő várost. A kollegium-kert hidjánál rövid tanácskozást tartottunk s azután szép rendben befordultunk az ott beömlő nialom-árokba, minthogy az volt az ünnepély színhelyére vezető út. Alig usztunk itt pár száz lépést, Kárász, aki a történelemben felette járatos, valamit sugott vezető elnökünk fülébe; ez meghatottan vette le kalapját és meleg szavakkal parentálta el a parttól nem messze fekvő ház építése alkalmával mérsziszonyban ezer számra elhalt testvéreinket. A könyekig meghatott társaság a helynek emlékoszloppal való megjelölését határozta el. A végrehajtó bizottság meg is alakult nyomban s első feladatává tűzte ki, hogy hazaérkezése után átiratot intéz a hódokhoz egy hatalmas oszlopnak minél jutányosabb áron leendő elkészítése iránt.

A gyász-ünnepély után felusztunk a nagy szinterem mögé, hol elnökünk kijelentette, hogy az estély csak 7 órakor kezdődve, ki-ki elszorakozhatik addig tetszése szerint. Én a városba parázs-kirándulást tervező kis társasághoz csatlakoztam, mely majdnem kizárólag ifju szerelmes-párokból állott, kik alig várták, hogy egy kicsit az öregektől távol kibeszélhessék magukat. — Köztünk volt a legnagyobb Paduc-lány is Keszegfivel, kiket a sasszemű garde-dames szerepet játszó Csuka-bácsi majdnem visszaparancsolt a kirándulásról, — szerencse, hogy eközben az öreg urat egy, a német vizekből közénk szakadt Madár-fejű hal, nagy gyorsan elcsipte — tarokkozni.

Mi, a városba kirándulók, visszautunk a fő-ágra és a Szombatfalvi hídnál négyes sorokban beusztunk a Vargapatakba. Felfelé vergődve a piszkos habokban, sikerült utközben eldöntenünk azt a kérdést, hogy miről nevezték a patakot »Vargá-nak. Némelyek, a kik az orthographiában jártasok, azt állították, azért, mert sok varga-betűt csinál, görbén folyik. Mások, kik a szakács-művészethez értettek és jó orruk volt, váltig erősítették, hogy a — szag-járól kapta a nevet.

Szavazás után az utóbbi elmélet győzött, melynek hatása alatt jobbnak láttuk kirándulásainkat gyorsan beszüntetni, mert az első nézet hívei is kezdték már az orrukat befogni. Csak visszatérésünk után vetjük észre, hogy a Paduc-leány és Keszegfi eltűntek. Csuka-bácsi ebbeli dühében úgy vágta a »Skviz-t a német vizekből ideszakadt lovaghoz, hogy az menten megnémult.

Különben nagy víz-jogász lévén, a rendőrség értesítését fölöslegesen tartá, mert a Varga-patak vizét huzamosabb ideig csak patkányok tudják kiállani s erősen remélte, hogy a szerelmes pár kénytelen lesz

rövid ott mulatás után visszatérni. Ugy is történt. Alig brekegték a kollegium-kert békái esti 7 órára, az ifju pár már közöttünk volt újból s Csuka-bácsi aggódó kifakadásaira őszintén megvallották, hogy a városba való kirándulásunk alkalmával éhesek lévén, betértek egy nagy történelmi névről elnevezett vendéglőbe — zsiros kenyérre.

Eljövén a 7 óra, elnökünk kiadta a rendelkezést az estélyre való bevonulásra. Mert határozott komoly szándékunk volt, hogy részt veszünk a tulipán-estélyen. Mi, magyar halak, akik magyar levegővel telített vizet szívunk, szégyennek tartottuk volna, hogy meg ne jelenjünk a szent nemzeti jelvény szerény ünnepén.

Voltak ugyan közöttünk is, kik váltig emlegették, hogy biz ők nem mennek be az estélyre, mert névre szóló meghívót nem kaptak; mások meg azért vonakodtak, mert ők olyan helyre, hol nemcsak halak, hanem mindenféle más osztálybeli állatok is vannak — nem mennek. A komolyabbak erősen kapacitáltak s hangsúlyozták, hogy a nagy cél előtt el kell aludniok a kicsinyes, személyes érdekeknek. Szakasztott olyan volt e jelenet, mint a milyennek ilyen alkalmakkor nálatok pirosvérűeknél, játszódna le.

Volt azonban a társaságnak egy oly része, melynek aggályait nem kicsinyelhetők. E részt a papiros-mérgezés következtében elhunyt áldozatok hozzátartozói képezték, bánatos, feketeruhás alakok, akik a nemzeti eszme iránt való hódolatok folytán felretették néma, mozdulatlan fájdalomukat s elzarándokoltak velünk a nagy utra, de kikötötték, hogy csak azon feltétel alatt vesznek részt az estélyen, ha az, kinek nyomdájából az átkos cseh papiros kikerült, nem lesz jelen az ünnepélyen.

Rövid tanácskozást tartottunk s beláttuk, hogy a gyászosoknak igazuk van s a fájdalom által indokolt jogos aggályt természetesnek találván, kimondottuk, hogy szolidarisoknak valljuk velük magunkat s ha társaink szomorú halálának okozója szintén jelen lesz az estélyen — nem megyünk be a terembe, hanem néma áhitattal, mostani tanácskozásunk színhelyén fogjuk végighallgatni a nagy terem ablakain keresztül kihallatszó programot s aztán rövidke táncsal befejezve az ünnepélyt, hazafele vesszük utunkat.

Nyomban ki is küldtünk egy rákot, — mert nálunk a rákok önkéntes tüzoltók is — hogy mászszék fel a terem falán az ablakig és ott nézzen széjjel, hogy részt vehetünk-e az estélyen. Rákunk felkuszott az ablakig, de alig pillantott be rajta, hanyatt-homlok visszasaesett a mélybe s szörnyet halt. Másodszor legkitünőbb mászónkat, aki a legutolsó tüzoltó-verseny alkalmával egy drb 10 koronás aranyat nyert jutalmul, küldöttük ki. Ez is majd hanyatt esett ijedtében, amint benézett s jelentette, hogy a teremben van az, aki miatt az estélyen meg nem jelenhetünk. Így hát a hold játszi fényénél félkört alkottunk a szinterem felé s áhitattal hallgattuk a szívhez szóló

programnak az ablakon hozzánk szűrődő számait...

Éjszél már elmult, mikor pajzán jókedvvel felszedelőzködtünk, hogy hazafele vegyük utunkat.

Hirtelen felébredtem. A nap magasan járt már az égen s torkom ki volt száradva. Körülnéztem; a hosszú mezőn én voltam egyedül s körülöttem néma csend; csak egyik hab kergette a másikat halk zsongással...

Az álom még anoyira agyamban volt, hogy önkénytelenül kerestem a mesemondó halamat. Nem volt sehol. Nem is lehetett; hiszen ahalak némák, nem beszélnek. Tehát álom volt, mese volt az egész. De az álom eszembe juttatja a Tulipán-estélyt s most már ebből folytatom gondolataimat. Miért volt csak kevesek estélye a mindenki számára rendezett Tulipán-estély? Miért tudták csak nagyon kevesen, még az estély napját is, mikor már az 1000 meghívónak szét kellett volna röpiúlnie palotákba és kunyhókba, hogy Székelyudvarhely város a tulipán-eszme ébrentartására és öregbítésére ünnepet rendez?

Igen, az 1000 meghívó. S újból az álom jut eszembe s az almok nem mindig hazudnak. Az 1000 meghívó szép csendesen leuszott a Varga-patakon, onnan a Küküllőbe, hogy szétmálva a mohó halaknak legyen tápláléka, a helyett, hogy gyors szárnyakon szétrepült volna palotákba és kunyhókba és nagy ünnepélyre kongatta volna össze Thalia templomába a város öregétifjait, szegényt és gazdagot egyaránt...

Kiadja: Betegh Pál és Társa ujságkiadó intézete.

Nyári menházvezető

kerestetik a székelyderzi iskolához. Fizetése havonként 40 kor. Az állás azonnal elfoglalandó és szept. 1-ig tart. Felügyelő bizottság.

Jó házból való fiu ki a gymnasium III. vagy IV. osztályát végezte gyakornoknak felvétetik Márk Testvérek túszer- és fonalkereskedésében Székelyudvarhelyt.

Mindenféle

bélyegzők

gyári áron és leggyorsabban szerezhetőek be

Betegh Pál és Társa

könyv-, papír-, író- és rajzszerekkereskedésében Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca. 31. sz.

Keletbélyegzők önnedvezővel; »Mercur» keletbélyegző forgatható ruggyanta szalaggal; »Hungária» keletbélyegző ruggyantából; »Egyetemes önnedvesítő» könnyű szerkezet, egészen rézből és rézpléhből, álmányozva; »Monitor» önnedvező, számozó és lapszámozó gépek.

A székelyudvarhelyi Önkéntes tüzoltó egyesület

8 fizetéses **8ri állásra** havi 32 korona fizetés mellett pályázatot hirdet. Kiszolgált hadkötelesek előnyben részesülnek.

Pályázati kérések július hó 25-ig a parancsnoksághoz beküldendők.

A Parancsnokság.

CLAYTON & SHUTTLEWORTH
Budapest, Váci-körút 63,
által a legjutányosabb árak mellett ajánlatnak:
Locomobil és gőzcséplőgépek,
szalmakazalozók, járgány-cséplőgépek, löhere-cséplők, tisztító-rosták, konkolyozók, kaszáló- és aratógépek, azénagyűjtők, boronák, sorvetőgépek, Planet Jr. kapálók, szecskavágók, répavágók, kukorica-morzsolók, darálók, őrlőmalmok, egyetemes acél-ekék, 2- és 3-vasu ekék és minden egyéb gazdasági gépek.